
3

Vragenuur: Vragen Boulakjar

Vragen van het lid Boulakjar aan de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat over **geen treinverkeer in vrijwel heel Nederland door storing.**

De voorzitter:

Ik heet de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat van harte welkom. De heer Boulakjar van D66 heeft een mondelinge vraag. Die gaat over: geen treinverkeer in vrijwel heel Nederland door storing. Het is even wachten totdat de staatssecretaris plaats kan nemen. Ik geef het woord aan de heer Boulakjar van D66.

De heer **Boulakjar** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Laat ik beginnen met u te feliciteren met uw verjaardag vandaag.

(Geroffel op de bankjes)

De voorzitter:

Dank u wel.

De heer **Boulakjar** (D66):

Voorzitter. Nederland gaat steeds verder van het slot. Mensen komen weer in beweging en gaan weer veel vaker met de trein naar hun werk, naar hun familie en naar hun geliefde. Gisteren werden we helaas geconfronteerd met een algehele treinstoring. Veel mensen konden hun reis naar huis of naar familie, of een dagje uit niet meer voortzetten. Dat is zeer vervelend. Ook het internationale treinverkeer en het goederenverkeer lagen stil. Gelukkig kon de storing relatief snel worden verholpen, waarvoor mijn oprechte complimenten aan de vakmensen.

Voorzitter. De storing is voor D66 een ongemakkelijke verassing. De ongemakkelijkheid zit 'm in de afhankelijkheid. Eén storing in één systeem, het zogenaamde GSM-R-netwerk, legde gisteren bijna het hele spoor plat. Begrijp me niet verkeerd, veiligheid moet vooropstaan. Ik vind het heel belangrijk dat ons Nederlandse vervoerssysteem de veiligheid van de reizigers zo hoog in het vaandel heeft staan dat de treinen werden stilgezet. Maar hoe kan het dat alle treinen uren hebben stilgestaan door het uitvallen van één systeem? Dit keer was het geen sneeuwbuï die de treinen heeft stilgelegd, maar was het een systeem waar ProRail de verantwoordelijkheid voor heeft. Nog steeds is de exacte oorzaak van de storing onbekend. Ik heb daarom een aantal vragen. Wat zegt deze storing over de robuustheid van ons ov-systeem? Hoe staat het met de back-upsystemen bij dergelijke storingen?

Voorzitter. Infrastructuur en andere sectoren worden wereldwijd, meer dan ooit, aangevallen door hackers. Afgelopen maand hebben we dat onder andere in de VS en in Brazilië kunnen zien. Ik wil niet speculeren, maar is het GSM-R-netwerk ook kwetsbaar voor aanvallen van buitenaf en worden dergelijke risico's goed in kaart gebracht?

Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter:

Dank u wel. Het woord is aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Van Veldhoven-van der Meer:**

Dank u wel, voorzitter. Natuurlijk deel ik graag mee in de felicitaties. Daar gaat u niet aan ontkomen.

De voorzitter:

Dank u wel.

Staatssecretaris **Van Veldhoven-van der Meer:**

Voorzitter. Allereerst dank aan de heer Boulakjar voor deze vragen. Ik ben het met hem, met ProRail en met de NS eens dat het ongelofelijk vervelend was voor alle reizigers die gister hun reis hebben moeten onderbreken. De treinen zijn stilgelegd en er zijn mensen die daar last van hebben gehad. Het is ongelofelijk naar als je je kinderen van school wilt halen, als je een afspraak hebt of als je gewoon op weg naar huis bent. Dat is echt heel erg vervelend.

Gisteren rond 13.00 uur kwam de eerste melding binnen van een post die geen connectie meer had, en rond 14.00 uur staakten de eerste posten het treinverkeer. Al een uur later werkte het telefoniesysteem gelukkig weer. Om 16.00 uur is de dienstregeling weer stapsgewijs opgestart. Er is dus snel geacteerd, maar je ziet dat zo'n treinsysteem in heel Nederland, een landelijk systeem, een soort olietanker is: als die eenmaal is vertraagd, heb je hem niet zomaar weer op volle snelheid. Daardoor is er inderdaad lang overlast, ook als een storing relatief kort duurt. Dat onderschrijft des te meer het belang van de vraag over de robuustheid.

Laat me eerst even beginnen met de vraag of we er al een beetje een beeld van hebben wat er is gebeurd. Ik denk dat het het allerbelangrijkste is om die vraag over de cybersecurity als eerste aan te pakken. Ik heb dat nog echt heel nadrukkelijk nagevraagd, ook bij de CEO van ProRail. Die geeft aan dat helemaal niets wijst op een hack en dat men echt niet verwacht zoiets te vinden. Ook Mobirail geeft dat aan. Het is heel belangrijk om aan te geven dat deze storing geen hack was. In de breedte is het belangrijk dat ProRail ook nadrukkelijk aandacht heeft voor cybersecurity. In de meest recente beleidsprioriteitenbrief die ik namens mijn departement aan ProRail heb gestuurd, heb ik hier ook nog een keer extra aandacht voor gevraagd. Ook in de aandeelhoudersvergadering vraag ik hier vanuit mijn eigenaarsrol regelmatig aandacht voor. De robuustheid van zo'n systeem, zeker als het een landelijk systeem is, is immers van ongelofelijk belang. Het is terecht dat D66 hier vragen over stelt.

ProRail is bezig met een onderzoek naar de oorzaak en wil hier echt lessen uit trekken. De huidige inschatting van ProRail is dat dit, met de kennis van nu, niet nog een keer zal gebeuren. Tenminste, we hopen dat dit niet snel nog een keer zal gebeuren. Dat is wat ik daarover kan zeggen.

Er is gisteren iets fout gegaan in het back-upstelsel, waardoor zowel het primaire als het redundante stelsel zodanig zijn belast dat ze beide automatisch zijn uitgeschakeld. Het stelsel dat de belasting heeft veroorzaakt, is uitgezet. Daarna is alles handmatig hersteld. Ik heb ook nog nagevraagd bij ProRail of we dit soort storingen vaker hebben gezien in dit stelsel. In de vijftien jaar dat de CEO bij ProRail werkt, kon hij zich een storing van deze omvang niet herinneren. Gelukkig is het een incident, maar ook incidenten moeten heel zorgvuldig bekeken worden omdat ze toch wijzen op een zwakte. Die moet dan gerepareerd worden. Daar werkt ProRail nu hard aan. De ongemakkelijke verrassing is heel terecht heel ongemakkelijk voor heel veel reizigers en ontzettend vervelend. Het is daarom ontzettend belangrijk dat daar nu heel goed onderzoek naar wordt gedaan om eventuele herhaling te proberen te voorkomen.

De heer **Boulakjar** (D66):

Ik dank de staatssecretaris voor haar beantwoording. Het is goed dat er een onderzoek gaat lopen. Op welke termijn kan de Kamer dat onderzoek verwachten? Wellicht heeft de staatssecretaris er al iets over gezegd, maar wat is de stand van zaken van het nieuwe stelsel dat in 2030 eventueel ingevoerd gaat worden?

Staatssecretaris **Van Veldhoven-van der Meer**:

Als de heer Boulakjar het heeft over het nieuwe stelsel, vraag ik hem om dat iets te specificeren. ProRail voert het onderzoek nu uit. We hopen voor de zomer de Kamer te kunnen informeren. Men hoopt natuurlijk al eerder duidelijkheid te hebben, maar je wilt ook follow-up en dergelijke hebben. Voor de zomer hopen we daarop terug te komen bij de Kamer.

De heer **Boulakjar** (D66):

Dank u wel. Ik ben blij met de toezegging. Over dat nieuwe onderzoek was mij ter ore gekomen dat er werd gewerkt aan een nieuw soort stelsel en een nieuw soort netwerk. Maar als de staatssecretaris dat in een brief verder wil toelichten, dan vind ik dat ook prima. Dank u wel, voorzitter.

De **voorzitter**:

Dank u wel, meneer Boulakjar. Er zijn nog een paar vervolgvragen, allereerst van de heer De Hoop van de PvdA en dan van de heer Van Baarle van DENK. Gaat uw gang.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Dank, voorzitter. Ook namens mij gefeliciteerd. Ik heb zonet even gegogeld en toen zag ik dat u vandaag Sara heeft gezien. Het is dus een extra speciale verjaardag, zag ik. Dat wilde ik er toch even bij vermelden.

De **voorzitter**:

Heb ik dit de hele dag kunnen voorkomen ... Dit is heel discreet; dit blijft onder ons. Dank u wel voor de felicitaties.

De heer **De Hoop** (PvdA):

Excuus. Ik wil de staatssecretaris er toch nog even op wijzen dat in 2010, toen er een brand was bij een verbinding in

Utrecht, al werd toegezegd dat er een back-upstelsel zou komen. Hoe kan het dat dat er nu nog steeds niet is? Wat mij ook opviel, als regionaal Kamerlid, was dat het bij de regionale verbindingen wel goed ging. Hoe kan het dat er zo'n verschil was tussen de regionale vervoerders en de randstedelijke lijnen van ProRail?

Staatssecretaris **Van Veldhoven-van der Meer**:

Allereerst, er is wel een back-upstelsel. Alleen in dit geval zijn dus zowel het primaire als het redundante stelsel overbelast geraakt. Ik heb me ook even laten uitleggen hoe het kan dat ook dat back-upstelsel, dat redundante stelsel, onvoldoende werkt. Als het een foutje in de software is, die zowel in het primaire stelsel als in het redundante stelsel zit, dan kun je dus op twee plekken tegelijkertijd dezelfde storing krijgen. Maar zonder er nou op vooruit te lopen dat dit het probleem daar was: ik heb die vraag ook gesteld en er is dus een back-upstelsel, maar ProRail onderzoekt natuurlijk juist ook waarom er ondanks dat back-upstelsel toch landelijke uitval was. Over de regionale lijnen: als dit het stelsel is dat ProRail gebruikt voor de communicatie met de NS-treinen, dan wordt er wellicht op een andere manier gecommuniceerd met de regionale lijnen. Maar dat zou ik nog even moeten nakijken. Als daar nog een verder verschil in zit, dan zal ik dat in een brief nog wel even laten weten.

De **voorzitter**:

Dank u wel. Het woord is aan de heer Van Baarle van DENK. Uw collega had al een vraag gesteld, excuus. Daarna volgt de heer Minhas van de VVD.

De heer **Van Baarle** (DENK):

Zo'n beetje het hele treinverkeer in Nederland lag plat. Dat is buitengewoon vervelend voor iedereen die een kaartje heeft gekocht en wilde reizen, maar het feit dat het hele treinverkeer platligt is eigenlijk gewoon onacceptabel. De eerste vraag die ik in de richting van de staatssecretaris heb, gaat over de mensen die gedupeerd zijn. Dat zijn de reizigers. Hoe gaat de staatssecretaris waarborgen dat iedereen die gedupeerd is het geld ook terugkrijgt?

Staatssecretaris **Van Veldhoven-van der Meer**:

Daar zijn algemene regels voor. Daar kunnen deze reizigers ook aanspraak op maken. Het blijft natuurlijk ongelofelijk vervelend. Nogmaals, dat vindt ProRail ook. Maar daar zijn regelingen voor.

De heer **Van Baarle** (DENK):

De tweede vraag borduurt voort op het punt over het back-upstelsel. De staatssecretaris geeft aan dat ze er niet op vooruit wil lopen. Maar het lijkt mij evident, omdat we ook in het verleden zaken hebben meegemaakt waarbij de conclusie was: het back-upstelsel werkt volgens dezelfde besturing en daarom zit er dan ook een storing in. Wil de staatssecretaris er druk achter zetten om het communicatiesysteem, dat volgens mij binnen twee jaar vervangen wordt, sneller te laten vervangen, zodat we niet meer een situatie hebben waarin zowel het primaire stelsel als het back-upstelsel volgens dezelfde communicatielijnen lopen en

allebei de systemen uitvallen als er één storing is? Dat lijkt me niet handig.

Staatssecretaris Van Veldhoven-van der Meer:

Het antwoord daarop heeft twee delen. Ik denk dat de heer Van Baarle ook weet dat het introduceren van nieuwe IT- en communicatiesystemen soms een complexe zaak is en dat je grotere problemen kunt maken dan de problemen die je probeert op te lossen als je te veel gaat versnellen. Verder loopt hij vooruit op het feit dat het hetzelfde communicatiesysteem was en dat je dat zou moeten veranderen om ervoor te zorgen dat een back-up ook een back-up is. Daarmee loopt hij eigenlijk vooruit op de analyse van waar het probleem zat. Maar ik deel zijn gevoel van urgentie. Laten we hopen snel hier de onderste steen boven te krijgen, zodat we dit lek kunnen dichten. Nogmaals, de CEO van ProRail heeft mij bevestigd dat hij zich niet kon herinneren dat er in de afgelopen vijftien jaar zo'n grote storing heeft plaatsgevonden. Daar mogen we ons natuurlijk ook gelukkig mee prijzen. Maar het blijft heel belangrijk om snel de oplossing te vinden.

De heer Minhas (VVD):

Ik was even bang dat we de eerste warme lentedag van dit jaar de schuld zouden geven van deze storing. Mijn fractie baalt natuurlijk ook ontzettend van deze storing. Tegelijkertijd zijn we er trots op dat deze storing ook heel snel is verholpen. Ik schrok er een beetje van dat wij op het spoornetwerk — eigenlijk is dat ook een beetje Europees — met elkaar communiceren via een 2G-netwerk. Tegelijkertijd zag ik ook dat we tot 2030 gaan werken aan het 5G-netwerk en dat we ook op nieuwe manieren met data met elkaar kunnen communiceren, bijvoorbeeld via video's. Machinisten kunnen dan ook op andere manieren data verzenden. Mijn vraag aan de staatssecretaris is of dat niet versneld kan worden ingevoerd, zoals we bijvoorbeeld met ERTMS op Europees niveau aan het doen zijn. Mogelijk kan dat voorkomen dat we dergelijke storingen in de toekomst krijgen.

Staatssecretaris Van Veldhoven-van der Meer:

Ik hoor bij de heer Minhas en ook bij de andere leden van de Kamer de wens om het systeem zo robuust mogelijk te hebben. Dat begrijp ik heel erg goed. ProRail werkt aan een nieuw systeem. Ik denk dat we de afweging over de vraag of versnelling meer robuustheid zal opleveren dan het proces zorgvuldig afmaken, bij ProRail moeten laten. Nogmaals, het was heel vervelend dat het hele land gisteren platlag. ProRail vindt dat ook ongelofelijk vervelend voor al de reizigers en doet daar echt onderzoek naar. Maar door overhaast over te stappen op iets nieuws verbeteren we niet per definitie de situatie. Vanwege het belang van de reiziger laat ik die afweging graag bij de experts van ProRail. Net als hier in de Kamer heerst ook daar de wens om dat systeem zo robuust mogelijk te hebben.

De voorzitter:

Dank u wel. Dan wil ik de staatssecretaris van harte bedanken.